

בבית המשפט העליון

רע"א 3690/20

כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופטת י' וילנר

לפני

Booking.com.B.V

המבקשת:

נ ג ד

יעקב שלוש

המשיב:

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בתל אביב-יפו מיום 22.3.2020 ברת"ק 59597-02-20
שניתן על-ידי כבוד השופטת ח' וינבאום וולצקי

ד' בחשון התשפ"ב (10.10.2021)

תאריך הישיבה:

עו"ד אסף רנצלר, עו"ד פרח רוסלר

בשם המבקשת:

עו"ד צופי שרון לפק

בשם המשיב:

החלטה

השופטת ד' ברק-ארז:

1. האם החברה הישראלית הקשורה לחברה הזרה שמנהלת את אתר ההזמנות "בוקינג" (Booking.com) הייתה בעלת הרשאה לקבל כתבי בי-דין מטעמה? זוהי השאלה שעמדה במוקד המחלוקת בין הצדדים.

2. נקדים ונאמר, כי חרף האופי העקרוני שעשוי היה להילוות להכרעה בשאלה זו, לאמיתו של דבר צלילה לקרביה של המחלוקת מלמדת כי מדובר במחלוקת עובדתית הנוגעת לנסיבותיהם הפרטניות של הצדדים כפי שהוכחו בערכאות הדיוניות. הכול – כמפורט להלן.

המסגרת הנורמטיבית

3. במישור המשפטי, המחלוקת בין הצדדים נסבה על הוראות הפרוצדורה האזרחית שעניינן התנאים להמצאת כתבי בי-דין המיועדים לישות זרה – למי שעל-פי הנטען הוא מורשה עסקים שלה בישראל.

4. בעת שהחלה ההתדיינות בין הצדדים – חלשה על עניין זה תקנה 482(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן: התקנות הישנות) שקבעה כך:

"היתה התובענה בענין עסק או עבודה נגד אדם שאינו גר באזור השיפוט של בית המשפט המוציא כתב בי-דין, די בהמצאת הכתב למנהל או למורשה, העוסק אותה שעה בעצמו מטעם האדם בהנהלת אותו עסק או אותה עבודה באותו אזור שיפוט".

5. להשלמת התמונה יצוין כי עניין זה מוסדר כיום בתקנה 163(ג) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, שזו לשונה:

"התגורר הנמען מחוץ לתחומי המדינה ויש לו בתחומי המדינה נציג מטעמו המייצג אותו באופן קבוע בקשר לענייניו בישראל, ניתן להמציא לנציג אם התביעה נוגעת לאותו עניין".

עיקרי התשתית העובדתית

6. ההליך דנן נסב על הזמנה שבוצעה באמצעות אתר האינטרנט Booking.com (להלן: אתר בוקינג). אתר בוקינג מופעל על ידי חברת Booking.com B.V., היא המבקשת, שמקום מושבה בהולנד (להלן גם: בוקינג העולמית). חברת בוקינג.קום הזמנות למלונות אונליין בע"מ (להלן: בוקינג ישראל) הפועלת בישראל בתחום של הזמנת חופשות היא חברה ישראלית פרטית אשר נמצאת בבעלות מלאה של בוקינג העולמית. יצוין, כי חברי הדירקטוריון של בוקינג ישראל הם עובדי בוקינג העולמית.

7. המשיב, אזרח ותושב ישראל, הגיש ביום 27.1.2019 תביעה כספית לבית המשפט לתביעות קטנות בתל אביב-יפו, בגין פגמים נטענים ברמת האירוח בחדר מלון בפורטוגל, שאת השהות בו הזמין מבעוד מועד באמצעות אתר בוקינג (ת"ק 01-67628-19). בתמצית, טען המשיב בתביעה כי עם הגעתו למלון, הוא נוכח לדעת שהגישה לחדר השירותים והמקלחת היא דרך מסדרון כללי המשותף לאורחים נוספים. בעקבות זאת, שכר חדר במלון אחר, מה שגרם לו לחסרון כיס.

8. התביעה הוגשה תחילה נגד חברת בוקינג ישראל. ביום 1.5.2019 הומצא לה כתב התביעה. ביום 30.5.2019 הגישה בוקינג ישראל כתב הגנה, בו נטען כי התביעה הוגשה נגד הנתבעת הלא נכונה, זאת מפני שהמשיב הזמין את השהות במלון דרך אתר בוקינג, שנמצא בבעלותה של בוקינג העולמית ותחת פיקוחה, ולא של בוקינג ישראל.

9. ביום 30.6.2019 התקיים דיון בתביעה בבית המשפט לתביעות קטנות (הרשמת הבכירה נ' 978). במסגרת זו טען המשיב כי לאמיתו של דבר תביעתו מכוונת כלפי בוקינג העולמית, וכי יש לראות את ההמצאה שבוצעה לבוקינג ישראל כמחייבת אותה. בעשותו כן הוא הסתמך על תקנה 482(א) לתקנות הישנות שאפשרה, במקרים שבהם בעל הדין אינו גר באזור השיפוט, להמציא כתבי בי-דין בעניינו למורשה העוסק מטעמו בהנהלת אותו עסק או אותה עבודה. מנגד, בוקינג ישראל טענה כי דין התביעה להידחות מן הטעם שהיא אינה יכולה לשמש מורשית בהנהלת עסקים של בוקינג העולמית.

10. בהחלטתו מיום 15.9.2019 דחה בית המשפט לתביעות קטנות את טענתה של בוקינג ישראל. בהמשך לכך, ביום 13.10.2019 בית המשפט לתביעות קטנות קבע כי שם הנתבעת ישתנה לשמה של בוקינג העולמית, והורה לה להגיש כתב הגנה מטעמה עד יום 30.11.2019.

11. בהמשך לכך, בוקינג העולמית הגישה בקשה לבטל את ההחלטות האמורות, משום שלטענתה אלו התקבלו במעמד צד אחד ולא ניתנה לה ההזדמנות להעלות את טענותיה בנדון. בקשה זו נדחתה, לאחר שבית המשפט לתביעות קטנות קבע (בשתי החלטות נפרדות) כי ההחלטות לא ניתנו במעמד צד אחד. בית המשפט לתביעות קטנות ציין כי ההחלטה נסמכה על פסק דינו המנחה של בית המשפט המחוזי בע"ר (מרכז) 59443-03-19 בן זאב נ' Booking.Com BV (להלן: עניין בן זאב), שקבע, בין השאר, כי בנסיבות העניין שנדון שם חברת בוקינג ישראל נחשבת לבעלת הרשאה של בוקינג העולמית לצורך קבלת כתבי בי-דין.

12. ביום 22.1.2020 הגישה בוקינג העולמית בקשת רשות ערעור על כך לבית המשפט המחוזי (רת"ק 52575-01-20). ביום 4.2.2020 בית המשפט המחוזי (השופטת ח' וינבאום וולצקי) דחה את הבקשה בקבעו שאכן ניתן ללמוד מפסק הדין שניתן בעניין בן זאב כי בתקופה הרלוונטית אפשר היה להמציא כתבי בי-דין לבוקינג העולמית באמצעות בוקינג ישראל. בית המשפט המחוזי ציין כי פסק הדין בעניין בן זאב, שניתן בבית המשפט המחוזי, הוא בעל מעמד מנחה עבור ערכאות נמוכות יותר, ובפרט עבור בית המשפט לתביעות קטנות.

13. התיק הוסיף להתנהל בבית המשפט לתביעות קטנות, מבלי שבוקינג העולמית או מי מטעמה התייצבו לדיונים. ביום 5.2.2020 בית המשפט לתביעות קטנות קיבל את התביעה בחלקה (מבחינת גובה סכום הפיצויים) וחייב את בוקינג העולמית לשלם למשיב פיצויים בסך של 1,000 שקלים. בית המשפט לתביעות קטנות גם חייב את בוקינג העולמית בהוצאות משפט בסך של 250 שקלים.

14. ביום 24.2.2020 בוקינג העולמית הגישה בקשת רשות ערעור לבית המשפט המחוזי על פסק הדין של בית המשפט לתביעות קטנות (רת"ק 59597-02-20). בוקינג העולמית הבהירה כי בקשת רשות הערעור מתייחסת אך ורק לשאלה האם כתב התביעה הומצא לה כדין. בוקינג העולמית טענה כי הליך ההמצאה היה פגום מיסודו – מה שפגע בזכות הטיעון שלה ובזכותה להליך הוגן.

15. בית המשפט המחוזי דחה את בקשת רשות הערעור, אף מבלי שנדרשה תגובת המשיב. בית המשפט המחוזי ציין כי הסוגיה העומדת לדיון – האם כתב התביעה הומצא כדין – כבר נדונה והוכרעה בהליך הקודם, ומדובר לפיכך ב"כפל ערעור לאותה ערכאה". לגוף הדברים, בית המשפט המחוזי שב וקבע כי בוקינג ישראל מורשית לקבל כתבי בי-דין בשמה של בוקינג העולמית, וכי הסתמכותו של בית המשפט לתביעות קטנות על פסק הדין בעניין בן זאב הייתה כדין. בית המשפט המחוזי גם חייב את בוקינג העולמית בהוצאות משפט בסך של 5,000 שקלים.

בקשת רשות הערעור

16. בקשת רשות הערעור שלפנינו מכוונת כלפי החלטותיו של בית המשפט המחוזי. בגדר הבקשה טוענת בוקינג העולמית שתי טענות מרכזיות. טענתה הראשונה נסבה על העקרונות שצריכים לחול על דיון בנושא שבו קיימת פסיקה של בית המשפט המחוזי. לשיטתה, שגה בית המשפט לתביעות קטנות בכך שהחיל את הפסיקה בעניין בן זאב בעניינה כאילו הייתה תקדים מחייב. המבקשת מבהירה כי זוהי גם השאלה העקרונית שמצדיקה מתן רשות ערעור. טענתה השנייה היא כי המקרה דנן שונה מעניין בן זאב מאחר שבמועד הרלוונטי להמצאת כתב התביעה (כשנה לאחר ההמצאה בנסיבות שנדונו בעניין בן זאב) כבר לא התקיים קשר אינטנסיבי בין בוקינג ישראל לבין בוקינג העולמית.

17. בתגובתו טען המשיב כי אין כל עילה להתערבות בפסק דינו של בית המשפט המחוזי, שכן כתב התביעה הומצא לבוקינג העולמית בהתאם לדין. המשיב הוסיף וטען טענות רבות נגד התנהלותה הדיונית של בוקינג העולמית.

18. ביום 10.10.2021 התקיים דיון בבקשת רשות הערעור. בתום הדיון התבקשה בוקינג העולמית להודיע האם היא עומדת על בקשתה. ביום 12.10.2021 היא הודיעה כי עודה עומדת על בקשת רשות הערעור שהגישה. הגיעה אפוא עת החלטה.

19. לאחר שעיינו בבקשת רשות הערעור ובתגובה, ושמענו את טענות הצדדים, הגענו לכלל מסקנה כי דינה של הבקשה להידחות. בעיקרו של דבר, מצאנו כי השאלות שבמוקד העניין אינן עומדות באמת המידה המחמירה שנקבעה למתן רשות ערעור ב"גלגול שלישי".

20. ראשית ייאמר כי טענתה של בוקינג העולמית, לפיה טעה בית המשפט לתביעות קטנות בהתבססו על פסיקתו של בית המשפט המחוזי, אינה מצדיקה מתן רשות ערעור בגלגול שלישי, וממילא לא סברנו שיש בה ממש. סעיף 20(א) לחוק יסוד: השפיטה קובע כי "הלכה שנפסקה בבית משפט תנחה בית משפט של דרגה נמוכה ממנו" (זאת, בשונה מהוראת סעיף 20(ב) הקובעת כי הלכה שנפסקה בבית המשפט העליון מחייבת כל בית משפט, זולת בית המשפט העליון). לפיכך, אף שפסיקתו של בית המשפט המחוזי אמנם אינה מחייבת את שופטי בתי המשפט בערכאות הנמוכות ממנו, הרי שהם מונחים לנהוג בהתאם להוראות פסק הדין הרלוונטי של בית המשפט המחוזי. יפים לעניין זה דבריו של השופט ד' לויין בפסק דינו בבג"ץ 653/83 מבע מוציאים לאור בע"מ נ' סגן נציב מס הכנסה, פ"ד לט(3) 29 (1985):

"פסק-דינו של בית המשפט המחוזי כלל וכלל אינו חסר משקל, משמעות והשפעה, שהרי הלכתו של בית-משפט מחוזי תנחה בתי-משפט בדרגים נמוכים יותר, בעת שהם נדרשים לפסוק בעניינים דומים. אך הגיוני הוא, שלא רק את ערכאות השיפוט הנמוכות יותר ינחה פסק הדין של בית המשפט המחוזי אלא גם את ציבור המשפטנים וציבור האזרחים, הניצבים בפני קושיה, שפסק הדין האמור, על-פי ההלכה העולה ממנו, מתרץ אותה" (שם, בעמ' 41-42. ראו גם: דנ"א 3993/07 פקיד שומה ירושלים 3 נ' איקאפוד בע"מ, פסקה 5 לחוות דעתה של השופטת (כתוארה אז) מ' נאור (14.7.2011)).

אין מדובר אפוא בסוגיה הטעונה ליבון נוסף.

21. באופן דומה, גם המחלוקת בסוגיית ההמצאה אינה מקימה עילה למתן רשות ערעור. כאמור, הצדדים חלוקים בשאלה האם ניתן לראות בבוקינג ישראל מורשית על-מנת לאפשר להמציא לה כתב תביעה המיועד לבוקינג העולמית. בהתחשב במועדים הרלוונטיים להליך דנן, ההכרעה בשאלה זו נעשית בהתאם להלכות שהתגבשו ביחס לפרשנותה של תקנה 482(א) לתקנות הישנות ביחס לשני המבחנים הקבועים בה: מבחן "אינטנסיביות הקשר" ומבחן "אותו העסק" (למבחן אינטנסיביות הקשר, ראו: רע"א 11556/05 קמור רכב בע"מ נ' חימו, פסקה 6 (27.2.2006); ע"א 8957/09 אוחן נ' קיובי,

פסקה 4 (8.3.2011) (להלן: עניין אחון); רע"א 77/16 צ'מפיון מוטורס בע"מ נ' נאסר, פסקה 3 (24.1.2016), רע"א 1607-16 Amazon.com.inc נ' פרימייר ים המלח מעבדות קוסמטיקה בע"מ, פסקה 17 (10.4.2016). למבחן אותו העסק, ראו: רע"א 2737/08 ארבל נ' TUI AG, פסקאות 13-14 (29.1.2009); עניין אחון, בפסקה 4 (8.3.2011)). לאור השימוש הסדור והרציף במבחנים אלה בפסיקה, ולנוכח התמקדות הטענות בתחולת המבחנים במקרה דנן ולא מעבר לכך, מצאנו כי אין מדובר בשאלה עקרונית שמצדיקה קבלת בקשת רשות ערעור ב"גלגול שלישי".

22. אם כן, הגענו לכדי מסקנה כי אף שהמבקשת ניסתה לשוות כסות עקרונית לבקשתה, הרי שזו נסבה בעיקר על הכרעה בעניינם הפרטני של הצדדים ונטועה בנסיבותיהם הקונקרטיות, אשר נדונו והוכרעו על-ידי הערכאות הקודמות. אי לכך, אין מקום למתן רשות ערעור.

23. סוף דבר: בקשת רשות הערעור נדחית. המבקשת תישא בהוצאות המשיב בערכאה זו בסכום של 15,000 שקלים.

ניתנה היום, כ' בחשון התשפ"ב (26.10.2021).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט